

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

Стратегия

за опазване, развитие и популяризиране на нематериалното културно наследство в трансграничния регион Видин - Долж разработена в рамките на проект „Живите човешки съкровища на трансграничния регион“ (The Living human treasures of the cross-border region), с код ROBG - 581, финансиран от ЕС чрез ЕФРР по Програма за трансгранично сътрудничество „ИНТЕРРЕГ V-A Румъния - България 2014 - 2020“.

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

Много са мостовете, които историята е пожелала да изгради между отделните поколения от различни краища на света. С особена важност изпъкват тези, свързани с наследените традиции и култура, съчетали в едно духа на отминалите години и уменията в днешния ден да се попие мъдростта завещана ни от предците. А това днес е и една от отправните точки за бъдещо устойчиво развитие.

За човечеството съхраненото нематериално културно наследство е основен извор на идентичност. За съжаление, обаче, голямо количество културни изяви в различни сфери - музика, танц, слово, обреди и ритуали, традиционни културни умения - са застрашени от изчезване. Много често, за това ние виним основно заобикалящата ни от всички страни глобализация. Но към нея, не трябва да забравяме да прибавим и много уязвимият характер на това наследство, крехко и преходно във времето, в повечето случаи съществуващо като факт само в момента на възникването или при предаването му.

Формирането на политики в областта на културата и особено в нейния нематериален аспект, е един изключително сложен и продължителен процес. Той включва в себе си различни по своята същност подходи и методики, често апробирани и изменени в движение.

Настоящата стратегия е разработена в рамките на проект „Живите човешки съкровища на трансграничния регион“ (The Living human treasures of the cross-border region), с код ROBG - 581, финансиран от ЕС чрез ЕФРР по Програма за трансгранично сътрудничество „ИНТЕРРЕГ V-A Румъния - България 2014 - 2020“. Проектът се реализира от Сдружение „Видински фонд Читалища“ в партньорство с Община Четате - Румъния. Неговата продължителност е една година, а общият бюджет е 173,902.36 евро, от които 147,817.00 евро са осигурени от ЕФРР.

Основната цел на проекта е да акцентира върху уникалното нематериално наследство, с което трансграничния регион разполага и на тази основа да се създаде атрактивни и устойчиви туристически продукти. По този начин ще се допринесе и за запазване на традициите, като се изведе на преден план грижата за хората - „живите човешки съкровища“, които ги олицетворяват и те ще бъдат насърчени да продължат да усъвършенстват своите знания и умения и да ги предават на следващите поколения.

Стратегията има за цел да предложи ефективен механизъм за закрилата и трансмисията на нематериалното културно наследство в трансграничния регион Видин-Долж. Тя е в унисон с целите на европейското, българското и румънското законодателство и се стреми да конкретизира и открие местната специфика на условията за съхранение, закрила и представяне на нематериалното културно наследство.

Необходимо е да се положат максимални усилия да се запази за поколенията нематериалното културно наследство на трансграничния региона.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

То да се развива, управлява и експонира така, че да е важен фактор за издигане на културния имидж на региона и превръщането му в привлекателна туристическа дестинация. От изключителна важност е създаването и изграждането на действаща система за опазване на културното наследство на трансграничния регион и създаване на предпоставки за превръщането ѝ във фактор за неговото устойчиво развитие и формиране на културен капитал с икономическа и социална стойност.

Настоящата Стратегия следва да бъде инструмент за провеждане на политика в посока опазване, промотиране и устойчиво управление на нематериалното културно наследство и има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия. Това изисква постоянна дейност на всички заинтересовани участници и предполага създаването на добра организация и координация за изпълнението ѝ

Опазването на културното наследство е елемент от цялостната политика за осигуряване на устойчиво развитие, реализирана като част от националните културни политики на България и Румъния в условията на европейска интеграция, при запазване на съответната национална идентичност. И тук е аажно да се има предвид същественото обстоятелство, че докато материалното културно наследство е създадено, за да оцелее дълго след своя творец или възложител, то съдбата на нематериалното наследство е най-тясно свързана с най-вече с неговия първичен създател. В миналото то е било зависимо единствено и основно от устно предаване - трудно устойчив на времето и неговите промени метод на предаване през поколенията. На това се дължи и факта много елементи на нематериалното културно наследство в днешния ден да бъдат пряко застрашени от последиците от глобализацията, от еднородни политики, липсата на средства, оценка и разбиране. Тези заплахи - взети заедно, биха довели до заличаване от функции и ценности на отделните елементи и така до липса на разбиране сред младите поколения. Нещо, което не бива да бъде допускано.

Понятието „Нематериално културно наследство“

В продължение на близо век, когато става въпрос за обичаи, традиции и пр. неща най-използваното в обръщение понятие в научната и в популярната литература е „фолклор“. С него обичайно изследователите обозначават традиционната и народностна култура. Постепенно обаче този термин, най-вече под влияние на неговото широко тълкуване, започва да търпи промяна. Появява се нуждата от вкарване в обръщение на нов, по-всеобхватен термин, с който да се обозначи не само традицията и националната идентичност, но и да се оценят глобалните проявления, които са част от ежедневието на човечеството. В глобален аспект с тази нелека задача се нагърбват експертите на различни държави, както и на ЮНЕСКО.

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

За първи път през 1973 г. на официално ниво Боливия повдига темата сред страните членки на ЮНЕСКО и предлага да се предприемат ефективни мерки за защита на фолклорното наследство. Това става в контекста на разглеждане на въпросите свързани с авторско-правната нормативна регламентация. Макар и в тези години да не се използват понятия като, то става ясно, че фолклорът често стои в основата на отделни свързани с тях производства и е част от зараждащия се културен туризъм.

През 1976 г. проблематиката отново става обект на дискусии инициирани вече от страна на ЮНЕСКО и Световната организация за интелектуална собственост (СОИС). През 1982 г. СОИС инициира поредица от дебати, свързани с разглеждането на различни образци на национално законодателство, насочено към защита на фолклора. Тези съвместни действия на двете организации продължават и в следващите години. Така се стига и до организирането на Международен форум, за опазване на фолклора, който се провежда през април 1997 г. в Пукет, Тайланд. Следва го Симпозиум по проблемите на опазването на традиционната култура и знания на народите от Тихоокеанския регион, проведен през февруари 1999 г. в Нумеа, Нова Каледония и още поредица от други подобни форуми в различни точки на света.¹⁶

На 15 ноември 1989 г. Генералната конференция на ЮНЕСКО излиза с официален документ, озаглавен „Препоръка за опазване на традиционната култура и фолклор“¹⁷. В изпълнение и на заложените в него решения по инициатива на Секретариата на ЮНЕСКО, през м. март 2001 г. в Торино, Италия, се провежда кръгла маса с участието на широк кръг експерти. В обект на дискусии се превръща коментирането на различните аспекти и новия смисъл на съдържанието на понятията „фолклор“, „традиции“, „национална идентичност“ и др., с цел да се изработи ново обобщаващо ги понятие. В резултат от това се достига до следната формулировка:

„Процесите, през които хората са натрупвали знания, компетенции и творчество, на което са наследници и което непрекъснато развиват, предметите, които създават и ресурсите, пространствата и другите измерения от социален и природен характер необходими за тяхното устойчиво развитие; тези процеси вдъхват на живеещите общности чувство на приемственост по отношение на предишните поколения и представляват изключително значение не само за културната идентичност, но също и за опазване на културното многообразие и творческото съзидание на човечеството“. Излиза се с препоръка да се изработи нов общ документ, който да уеднакви понятията и в същото време да създаде адекватен на него инструментариум за действие. След последвала доработка това предложение се разглежда и приема по време на 161-ата сесия на Изпълнителния съвет и на 31-та сесия на Генералната конференция на ЮНЕСКО (октомври-ноември 2001 г.). Възприема са за в бъдеще в своите документи ЮНЕСКО да използва новата дефиниция на определението за фолклор и традиция, а именно: „нематериално културно наследство“.

Продължилите няколко десетилетия активни дейности намират своя

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

завършен израз по време на 32-та Сесия на Генералната конференция на ЮНЕСКО. В текста на приетата на 17 октомври 2003 г. Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното културно наследство (Конвенция 2003) се открива ясното и точно дефиниране на понятието „нематериално културно наследство“, възприето за единно от международната общност. А то е:

„Нематериално културно наследство“ означава обичаите, формите на представяне и изразяване, знанията и уменията, - а така също и свързаните с тях инструменти, предмети артефакти и културни пространства, - признати от общностите, групите, а в някои случаи отделните лица като част от тяхното културно наследство. Това нематериално културно наследство, предавано от поколение на поколение, се пресъздава постоянно от общностите и групите в зависимост от тяхната обкръжаваща среда, тяхното взаимодействие с природата и тяхната история и формира чувството им за самобитност и приемственост, като по този начин способства за насърчаване на уважението към културното многообразие и творчество на човечеството.“

Разглеждайки тълкуването на понятието, като акцент при неговото дефиниране се откроява посочването, че то съдържа „практики, представителства, изрази, знания и умения“, които са възпроизводими, развивани и предавани един на друг от хората. На следващо място свързаните с тях „инструменти, предмети, артефакти и културни пространства“ по своята същност се явяват като допълнение на самото определение, но сами по себе си те не са елементи на нематериалното културно наследство. Като съществен елемент обаче се определя ролята на отделните лица и общности, които стоят в основата на създаването на нематериалната култура. Самата общност, като създател на поредица от културни елементи, играе важна роля в този процес. На следващо място се подчертава, че важен елемент, който не бива да се пропуска е обстоятелството, че нематериалното наследство може да има и материални елементи. Това са места, сгради, предмети, материали, костюми и други неща свързани с бита на отделния човек. В много от случаите именно чрез прякото им използване от хората, се стига до създаването и на образци на нематериалната култура. Тук обаче следва да се приемат процесите, а не предметите или продуктите. Например, при изработката на продукт от традиционен занаят в обсега на нематериалното наследство не следва да се разглежда самия краен продукт като цяло, а по-скоро уменията, знанията и практиките, нужни и използвани за неговото създаване.

На следващо място с цел яснота при определяне на понятието „нематериално културно наследство“, Конвенция 2003 представя с конкретни текстове и детайлизирано съдържание, посредством изброяване на неговите отделни съставни елементи. От това следва да се заключи, че:

„Нематериално културно наследство“ се проявява по-специално в следните области:

(а) устни традиции и форми на изразяване, в това число и езика в качеството му на носител на нематериалното културно наследство;

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

- (б) художествено-изпълнителско изкуство;
- (в) социални обичаи, обреди и празненства;
- (г) знания и обичаи, отнасящи се до природата и вселената;
- (д) знания и умения, свързани с традиционните занаяти.“

Посредством текстовете разписани в Конвенция 2003, а също така и в последвалите я различни Оперативни директиви за нейното прилагане, ЮНЕСКО не само дефинира понятието „нематериално културно наследство“, но и посочва областите, в които то се проявява. От значение е обаче факта, че предложената в конвенцията дефиниция е примерна и визира най-често срещаните форми на нематериално наследство. В същото време всяка държава членка на ЮНЕСКО, ратифицирала Конвенция 2003, има правото сама да определи кои от формите присъщи за съответната държаваса релевантни за нея.

Оценявайки ролята му като гаранция за устойчиво развитие на обществото и изразявайки своята загриженост и стремеж за неговото опазване, на 17 октомври 2003 г. в Париж ЮНЕСКО приема Конвенция за опазване на нематериалното културно наследство, чиято основна цел се осъществява чрез: „прилагането на мерки за осигуряване на жизнената трайност на нематериалното културно наследство, включително неговата идентификация, документиране, изследване, съхранение, развитие, експлоатация,

популяризиране и предаване, предимно чрез формалното и неформалното образование, а така също и възраждане на различни аспекти на това наследство.“

Според Конвенцията нематериалното културно наследство представлява: „обичаите, формите на представяне и изразяване, знанията и уменията, а така също и свързаните с тях инструменти, предмети, артефакти и културни пространства, признати от общностите, групите, а в някои случаи отделните лица като част от тяхното културно наследство. Това нематериално културно наследство, предавано от поколение на поколение, се пресъздава постоянно от общностите и групите в зависимост от обкръжаващата среда, тяхното взаимодействие с природата и тяхната история и формира чувството им за самобитност и приемственост, като по този начин способства за насърчаване на уважението към културното многообразие и творчество на човечеството.“

С приетата през 2003 година Конвенция на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното културно наследство за първи път в света бе поставен сериозен акцент върху перспективата да бъдат съхраняване не само материални културни паметници, а човекът - носител на традиционни знания и умения, въз основа от практикуването на които се раждат културни феномени. Този документ изразява идеята, че културните явления, които нямат материален характер, са силно застрашени от изчезване поради съвременните процеси на глобализация, което поражда необходимостта от създаването на специални условия за предаването на тези традиционни знания и умения на следващите поколения. В тази връзка от редица държави бяха предприети поредица от мерки в тази област с ясното

съзнание за ролята на нематериалното културно наследство за националната идентичност, межкултурния диалог и устойчиво развитие, което дава възможности за преосмисляне на националната, регионалната и местната политика.

България ратифицира Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното културно наследство през 2006 г., а от 10 юни същата година, тя влезе в сила за страната. В края на м. юни 2006 г. България беше избрана в Първия междуправителствен комитет за нематериалното наследство с двугодишен мандат. На 20 януари 2006 г. Румъния стана 30-ата държава, подписала Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното наследство. Конвенцията, одобрена от Генералната конференция на ЮНЕСКО през 2003 г., влезе в сила на 20 април 2006 г.

Опазването на културното наследство разбираемо е и приоритет за Европейския съюз. То свързва европейците, независимо от техния културен, езиков или религиозен произход. Огромно неговото значение за насърчаване на споделено чувство за идентичност и изграждане на бъдещето на Европа. Културното наследство определя кои сме и е в основата на европейския начин на живот, в основата е на общата памет и идентичност на европейските граждани.

Според проучване на Евробарометър, 8 от всеки 10 европейци смятат, че културното наследство е важно не само за тях лично, но също така и за тяхната общност, регион, държава и Европейския съюз като цяло. Мнозинството от хората се гордеят с културното наследство, независимо дали то се намира в собствения им регион или страна, или в друга европейска държава. Повече от 7 от всеки 10 европейци са съгласни също, че културното наследство може да подобри качеството им на живот. Проучването също така показва, че 9 от 10 европейци смятат, че материята за културното наследство трябва да се преподава и в училищата. Три четвърти от европейците смятат, че основно държавите членки и ЕС трябва да отделят повече средства за защита на културното наследство на Европа.

Европейският парламент разглежда темата за културното наследство в своята резолюция от 8 септември 2015 г., озаглавена „За интегриран подход към културното наследство на Европа“. На 22 февруари 2017 г. Комитета на министрите отправя ключови препоръки към Европейската стратегия за културно наследство за 21-ви век:

„Използвайте наследството, за да утвърдите и предадете основните ценности на Европа и европейското общество. Във всички си блясък и разнообразие културното наследство може да помогне на гражданите на Европа да надхвърлят своите специфични национални, регионални или местни особености и да изградят и развият чувство за споделена принадлежност и история в съответствие с основните европейски ценности на хуманизма и демокрацията. Културното наследство ни позволява да възприемаме ролята, която играят във времето и пространството чрез екзогенни влияния (материални

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

и нематериални). Тя подчертава значението на знанията, уменията и ноу-хау, внесени или изнесени, които са се появили в Европа през вековете. Освен това културното наследство може да покаже как тези различни влияния са допринесли и продължават да допринасят за изграждането на европейското общество, неговите характеристики и идеали“.

Комитетът подчертава, че е нужно да се използват пълноценно многобройните изрази на наследство, за да насърчат и разпространяват основните ценности на Европа и на европейската култура и общество. Нужно е идентифициране и на осезаемите и нематериални екзогенни влияния, допринесли за историята на европейското общество и европейската култура и използване на подходи за формулиране и представяне, адаптирани към различните аудитории, за да се покаже, че културното наследство и културното многообразие са предимства за бъдещето на Съюза.

Друга препоръка е насочена към „Насърчаване на инициативите за възстановяване на наследството от местните общности и власти, регионална, европейска.“ Съгласно нея наред с признатото наследство съществуват и други обекти, обичаи, дейности, традиции и хора, които ги държат живи, които могат да бъдат признати от гражданите като постоянно развиващ се израз на техните ценности, знания и вявания. Трябва да се положат усилия, за да се гарантира, че тези често непризнати форми на наследство не се пренебрегват. Трябва да се окаже подкрепа на усилията на местните власти и на населението, за да се спасят от забравата цели части от колективната им памет, като се използват материални и нематериални средства - като се дава приоритет на най-застрашените сред тях. Важно е да се подкрепят и подпомагат инициативи, които с местното население ще помогнат да се осигури устното предаване на културното наследство и да се запази паметта му. Местното население е главният посланик на тяхната територия, заради собствения си интерес, както и на новосъздадените жители и туристи.

В тази връзка Комитетът на министрите очертава няколко пътеки за действие:

- Увеличаване на информацията за знания и наследство на гражданите, за да се даде възможност за информирано участие;
- Насърчаване на дейностите на местните общности за разкриване и възстановяване на забравено наследство (идентификация и познание, поддръжка, валоризация);
- Подкрепа за предаването на устната традиция, основана на живия опит на жителите;
- Подкрепа на местни инициативи за "колективна памет и история": посещения, кръстосани мнения и смесени спомени, доклади, публикации и др.;
- Обучение на жителите да станат "посланици" на тяхната територия (град, квартал, бизнес), така че да споделят своите знания и да съобщават своята гордост и привързаност към тази територия и нейното наследство;
- Подпомагане създаването или възстановяването на връзки (интелектуални,

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

емоционални, материални и др.) Между населението и културното наследство.

На 22 май 2018 г. Комисията прие Нова европейска програма за култура, която е правоприменник на Европейска програма за култура, приета през 2007 г., продължавайки да предоставя стратегическа рамка за действие на ЕС в областта на културата. Новата програма предлага три стратегически цели със социални, икономически и външни измерения:

- 1) използване на силата на културата за социално сближаване и постигане на благосъстояние;
- 2) подкрепа на творческия потенциал на културата в образованието и иновациите, както и за създаване на работни места и растеж; и
- 3) укрепване на международните културни отношения.

Програмата определя подобрени работни методи с държавите членки, гражданското общество и международните партньори. Тя ще бъде осъществена по-конкретно чрез нов работен план за културата, който предстои да започне да се прилага през 2019 г.

Настоящата Стратегия е разработена в съответствие и с нормативните и стратегически документи на Република България. Тя отговаря на Закона за закрила и развитие на културата на Република България, Закона за културното наследство, Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., Приоритет 1.5. Културно наследство и туризъм, Регионален план за развитие на Северозападен район за периода 2014-2020 г., Приоритет II.3.6. Култура и туризъм, Областна стратегия за развитие на област Видин 2014-2020, Подприоритет 1.3.1: Опазване, възстановяване и популяризиране на културно историческото наследство и природните забележителности в област Видин. Съхраняване на културните традиции и занаятчийството.

Стратегическите документи на Република Румъния на национално, регионално и местно ниво, с които настоящата Стратегия си кореспондира са: Закон № 26 от 29 февруари 2008 г. относно опазването на нематериалното културно наследство (Законът установява общата рамка за идентифициране, документиране, проучване, защита, опазване, насърчаване, остойностяване, предаване и възобновяване на елементи от нематериалното културно наследство, определящи човешките общности като фактор за социално сближаване и икономическо развитие); Секторна стратегия в областта на културата и националното наследство за периода 2014-2020; Регионален план за развитие на Югозападна Олтения 2014-2020; Стратегия за икономическо и социално развитие на окръг Долж за 2014-2020; Секторна стратегия в областта на културата и националното наследство за периода 2014-2020; Регионален план за развитие на Югозападна Олтения 2014-2020 (Югозападна Олтения PDR); Стратегия за икономическо и социално развитие на окръг Долж за 2014-2020, Оперативна цел 1.3 Оценка на потенциала на природния и културния туризъм на Окръг Долж, Мярка 1.3.3 Развитие и оползотворяване на културното наследство.

Нематериалното културно наследство в трансграничния регион Видин- Долж

Изключително богатото природно и културно наследство на трансграничния регион е важна предпоставка за ефективно развитие на района. Този потенциал е все още недостатъчно разгърнат. Присъствието на множество културни пластове и възможностите за представяне и изява на тези слоеве определя територията като една от характерните приоритетни зони за развитие.

Област Видин

Област Видин се намира в северозападната част на България и обхваща площ от 3 032.9 кв. км., което представлява 2.73% от територията на Република България. Географското положение на областта векове наред е благоприятства развитието ѝ като транспортен, търговски, културен и политически център. Област Видин е входно изходната врата на Република България за Европа и света.

На север областта граничи с Република Румъния, на запад е в съседство с Република Сърбия, на юг е оградена от Стара планина, а на изток граничи с област Монтана. Естествената северна граница - река Дунав, обуславя възможността за преки връзки с всички страни от Дунавския басейн.

През областта преминават и два Транс-европейски коридора:

- Европейски коридор No IV (Дрезден - Прага - Братислава - Гьор - Будапеща - Арад
- Крайова - Видин - София - Пловдив - Истанбул, с разклонение София - Кулата - Солун) свързващ страните от Централна Европа с Егейско море (пристанище Солун)
- Европейски транспортен коридор No VII речен маршрут "Рейн - Майн - Дунав".

Територията на област Видин включва 140 населени места, обединени в 11 общини - Белоградчик, Бойница, Брегово, Видин, Грамада, Димово, Кула, Макреш, Ново село, Ружинци и Чупрене. В областта преобладава градското население, което е 63.38 % от общото население.

На територията на област Видин, живее разнообразно по своята етническа принадлежност население. В областта си съжителстват три етноса - българи, власи, роми и две български етнографски групи. Първата етнографска група са старото местно българско население и преселници от Тетевенско заселили се в Кулска околия - гр. Кула, с. Бойница и с. Шишенци. Втората етнографска група са турлаците населяващи общините Чупрене и Белоградчик. Също така жителите на с. Ново село са от българската етнографска група, но поради характерният си диалект, който говорят населеното място се разглежда само по себе си. Издадена е книга за говора в Ново село. Девизът на жителите на селото е „Ми смо си ми“ (Ние сме си ние). Друг специфичен диалект за Видинска област е турлашкият. Турлашкият диалект е общо наименование, с което се обозначават

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

диалекти в източна Сърбия в това число и част от Косово, северозападната част на република Македония (Кратово - Куманово), Западна и Северозападна България, както и крашовените в Румъния, за които се смята, че са емигрирали още след 1370 г., както и гораните в Косово и Албания. Към северозападните говори, характерни за област Видин спада и Кулският, които не представлява пълно диалектно единство. По географско положение Кулският говор би следвало да бъде отнесен към западните - екави говори, но това не е така. Хората от Кула якат, защото коренното население на града и няколко околни села са преселници от Тетевенско, където се използва източнобългарско наречие. Кулският писател Йордан Йончев има две издания на Кулски речник на диалекта на гр. Кула.

Фолклорните танци на Видинска област са ритмични, динамични, мелодични, в различни размери от 2/4, 5/8, 7/8, 9/8 с второ и четвърто удължено време, както и в 11/16, 13/16 и други. Танцуват са се от мъже и жени, като е има само мъжки и само женски хора. Част от селата са имат около тридесет уникални хорà, някои от които са толкова сложни за изпълнение, че са били танцувани само от майсторите „играйорци“ (танцьори). Характерни хора за Област Видин са Ганкино, Дайчово, Еленино, Дунавско, Батута, Къйма, Алунелу, Мъндриле, Фърцаита, Шира, Чичово, Бибичи, Мърмустос, Раца, Туца ми се туца, Жикино и други.

През последните години се наблюдава връщане/възстановяване на Духовите музика в област Видин. Прекъсване на традицията на „отсвирване“ на танците с духовата музика не е имало, дори напротив във времето тя се е развивала и усъвършенствала чрез включването на нови инструменти и изпълнения. Повечето от музикантите, които участват в тях са (слухари) непрофесионалисти, и са усвоили уменията по традиционен път, което допринася за запазване на културната идентичност на местната общност.

Автентичният фолклор на Видинска област се характеризира с богата народна песен с преобладаващ лиричен характер. Типично е едногласното пеене. Автентични за региона песни са «Фата мами, фата», «Нади църкву облачину», «Зарзалика, зар заря», «Зелен заман», «Пило ли магарето воду», Популярни са песните изпети от народния певец Кайчо Каменов: „Заблеяло ми агънце“, „Чие е това момиче“, «Зоро ле, зоро», «Дунаве, бели Дунаве» и др. Интересен феномен, ако може да се нарече така е изпълнението на автентични турлашки песни (песните са от с. Върбово, общ. Чупрене) от певческата група от с. Кошава, общ. Видин, чиято основна етническа общност е влашка. Песните са пренесени от ръководителката на групата, която е била учителка в с. Върбово. В с. Горни Лом, общ. Чупрене е и единствената мъжка певческа група, която изпълнява автентични турлашки песни с характерното специфично звучене за етнографската група.

Днешното състояние на традиционната обредност на Видинска област се обуславя от самобитните обреди и празници на различните етнически общности. Също така обредът се разделя и на няколко основни типа според социалните си

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

функции: първият и универсален тип са т.нар. семейни обреди; вторият тип обреди са т.нар. календарни обреди, които бележат прехода от един природен цикъл във друг.

Характерни празнични обредности за област Видин са:

- Празничната обредност от гр. Кула, по известна, като обичая “Къпачи” или като “Къпане на младоженците”, датиращ от незапомнени времена съхранен единствено в това населено място.
- Обичаят „По кръсти” характерен за с. Ново село традиция, при която на вторият ден на Великден се обхождат оброчните камъни в селото, играят се поменални хора и се прекратява траур.
- Лазаруване е обичай, който се празнува в селата, като е съхранен облика който му придават учителките през 30 - те години на ХХ век. Днес обичаят се празнува където има читалища и все още деца. В село Гъмзово, общ. Брегово, което е влашко село на третият ден на Великден лазарувалите момичета и момчета извършват ритуала „Ънсоръцът“ (Посестримяване/ побратимяване).
- Светец на дома (фамилията) е традиция, съхранила се в населените места на общ. Брегово (влашко население) и общ. Ново село (население със смесен етнически състав). Наблюдава се разлика в определянето на светеца.
- Елемент свързан с погребалната обредност характерен за населените места с влашки етнос, е „хорото на Великден“ или така нареченото поменално хоро /“хоро на мъртвите“, „раздадено“ от близките на починалите.

За богатото нематериално културно наследство на Видинска област говори и участието на региона в програмата “Живи човешки съкровища”. Българският регистър на традиционните дейности и умения е структуриран в два основни раздела, съобразно ареала на изследване - на национално ниво и по региони. В случая е използвано административното деление на България, което се състои от 28 административни области. В първия обхват - национален, са представени всички дейности и умения, които са характерни за цялата страна и я представят в нейната цялостност. Тук са елементите, които държавата е припознала като такива с общонационална значимост. Във втория обхват - регионален, се представя типичните за отделните области практики и умения, като те са показани в по-детайлен вариант. Българският национален регистър е структурирана в шест основни раздела.

Право на номинации имат българските читалища, като най-стари културни институции, представени и днес в почти всяко селище на България, както и местните музеи (първични институции). Те предлагат лица или групи за номиниране за „Живи човешки съкровища“.

Кандидатурите могат да обхващат всяка една от сферите на нематериалното културно наследство, съгласно регионалните листи на

Националният регистър „Живи човешки съкровища - България“:

- а) традиционни обреди и празници;
- б) традиционно пеене и свирене;
- в) традиционно танцуване и традиционни детски игри;
- г) традиционно разказване;
- д) традиционни занаяти, домашни дейности и поминъци.
- е) традиционна медицина

Представителният списък с елементи на нематериалното културно наследство в България се изготвя от 2008 г. и се извършва въз основа на Национална кампания „Живи човешки съкровища“, която се провежда на всеки две години и която има вече 4 проведени издания (2008, 2010, 2012, 2014, 2016 г.). Провеждането на регионалните селекции се извършва с широко участие на общностите и носителите на нематериално културно наследство в съответните области. От достигналите до втория етап кандидатури се излъчват пет, които се вписват в Националната представителна листа за съответната година. Това позволява периодичното допълване и актуализиране на Националната представителна листа, и същевременно свидетелства за активното участие на общностите и носителите в практики по съхраняване и популяризиране на нематериалното културно наследство в страната.

Подбрани от регионалните журита областни кандидатури от **Област Видин** включени за участие в националната селекция до момента са:

Подбрани от регионалните журита областни кандидатури, включени за участие в националната селекция за 2008 г

Сфера на НКН - „Традиционно танцуване и детски игри“

Кандидатура - „Традиционните хора на с. Градец, общ. Видин в миналото и сега“

Институция - НЧ „Просвета“, с. Градец, общ. Видин

Носител - Състав за автентичен фолклор (деца и възрастни)

Подбрани от регионалните журита областни кандидатури, включени за участие в националната селекция за 2010 г

Сфера на НКН - „Традиционно танцуване“

Кандидатура - „Традиционните хора на с. Гъмзово - традицията среща бъдещето“

Институция - НЧ „Просвета - 1928“, с. Гъмзово, общ. Брегово

Носител - Ансамбъл за изворен фолклор „Гъмза“

Подбрани от регионалните журита областни кандидатури, включени за участие в националната селекция за 2012 г

Сфера на НКН - „Традиционно пеене и свирене“

Име на проекта - „Да съхраним дунавските ритми в с. Антимово“

Институция - Народно читалище „Развитие - 1926“, с. Антимово, община Видин, област Видин

Групов носител - Духова музика „Дунавски ритми“

Подбрани от регионалните журита областни кандидатури, включени за участие в

националната селекция за 2016 г

Сфера на НКН: Традиционно танцуване и традиционни детски игри

Кандидатура: „Традиционните хора на село Гъмзово - традицията среща бъдещето”,

Институция излъчила кандидатурата: НЧ „Просвета - 1928”, с. Гъмзово, общ. Брегово

Групов носител: Ансамбъл за изворен фолклор „Гъмза”

Окръг Долж

Долж е окръг, разположено в югозападната част на историческия район на Олтения в Румъния. Между най-големите области в Румъния, Долж - разположен в югозападната част на страната, е част от региона на развитие на Олтения, заедно с четири други области: Gorj, Valcea, Olt и Mehedinti. Окръг Долж се състои от три общини (Крайова, Баилещ и Калафат), четири града (Сегарча, Беше, Филяши и Дабулени) и 104 общини с почти 700 000 жители. От инфраструктурна гледна точка Долж притежава около 2500 километра европейски, национални, окръжни и общински пътища, две дунавски пристанища - Беше и Калафат, железопътна мрежа с размери 225 километра и летище, изградено по всички европейски стандарти, единственото в южна Румъния, което може да обслужва население от 2,5 милиона души.

На територията на окръг Долж са съхранени традиционни знания и умения за обработка на глина, метал, камък, дърво, кожа, както и други растителни и животински суровини. Изработват се също така изделия с комбиниране на суровини и материали: дърво, метал, рог, кожа, стъкло, текстил и др. Окончателното оформяне и подреждане на националната листа, както и тези по региони, следва предимно принципа на групиране и изреждане на занаятите и занятията, според материала, който се подлага на обработка. Най-устойчиви и трудно податливи на промени и до днес са домашните занятия. По традиция някои от тях като тъкането, везането, плетенето на дантела, направата на повечето обредни предмети (хлябове, подници, шарени яйца, обредни кукли, фигури и китки) са дело на жените, а други като овчарската дърворезба - на мъжете. Това разделение е запазено в голяма степен и до днес.

В региона са съхранени и редица обичаи и ритуали, които имат своята специфика: ритуали за викане на дъжд, плодородието на кравите или нивите, такива свързани с Бъдни вечер и Свети Йоан.

Съхранени са и традициите свързани с Великден. Великият четвъртък, най-важният ден преди Пасхата, е посветен на мъртвите, в селата, посрещачи специфични обичаи. В Долж има суеверие, че душите на починалия се връщат на земята, за да прекарат почивката си със семейството; следователно в дворовете се запалват пожари и има маси с намотки и чаши с вода. Също така в някои населени места жените и момичетата отиват до реката и хвърлят вода на брега, произнасяйки името на миналото. В нощта преди Великия четвъртък на жените не им е позволено да спят, в противен случай те ще заспват през

цялата година. В някои райони на Олтения е обичайно мъжете да рисуват яйца с растителни мотиви, като декорациите обикновено се правят с листа от магданоз, лимон и детелина. На Разпети петък вярващите пазят черен пост и се къпят в студена вода, за да бъдат здрави през цялата година.

В окръг Долж сватбата е най-зрелищния обичай, тъй като на нея участва, по правило цялата общност. Според една стара традиция, основните моменти на сватбата са годежът, извикването на сватбата, гощавката и покриването на булката. Важните моменти от сватбата са: деня преди сватбата, поливането, бръсненето на младоженеца, обличането на булката.

Потенциалът, който окръг Долж има в сферата нематериалното културно наследство все още не е отразен пълноценно чрез инструментите на програмата „Живи човешки съкровища“ в Румъния. Програмата работи на основата на Заповед на министъра на културата №. 2491 от 27.11.2009 г. за одобряване на Наредбата за издаване на титлата „Живи човешки съкровища“. Титлата „Живо човешко съкровище“ се предоставя на Румъния от Националната комисия за опазване на нематериалното културно наследство.

Кандидатите за титлата „Живи човешки съкровища“ в Румъния могат да бъдат представени на Комисията (орган за оценка на кандидатите за титлата) от:

- а) местната общност;
- б) специалисти в областта;
- в) от свое име.

Заявленията, могат да се подават от ръководители в областта на културата, директори на училища, свещеници и други представители на общността, според случая. Кандидатът / кандидатстващата група за титлата „Живи човешки съкровища“ в Румъния трябва да докаже изключителния характер на изпълнението в областта, за която се подава заявлението. Основните области на дейност са:

- а) дървообработване: дървени въглища, касапи, дърводелски изделия, изработване на музикални инструменти, плетене на растения (пръчки, кора, слама, тръстика), реализация на транспортни средства (кабриолети, колички, жилетки, колички, лодки);
- б) обработка на камък: резба в камък, вкореняване;
- в) обработка на глина: керамика, зидария, облицовка, инструменти за разпенване, глинени играчки;
- г) металообработване: желязо, месинг, злато, сребро, бронз, калай;
- д) обработка на влакна и прежди: лен, коноп, памук, вълна, коса, производство на инструменти за различни дейности;
- е) обработка на кожи: полирани, дъбени, ожулени, изстъргани;
- ж) обработка на кости и восък, обработка на рога и кости, кръщение, луменация;
- з) системи за водовземане на питейна вода, трошене на зърнени култури,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

раздробяване и пресоване на семена (суха преса), сушене и опушване на плодове (сливи, круши, ябълки), направа на гърнета за варене на бренди, фасул, бира, направа на печати;
и) хранене: техники за приготвяне на храна, приготвяне на теста, яхния, събиране на храни и лечебни растения в природата, техники за консервиране на храни, приготвяне на алкохолни напитки;
й) професии: земеделие, овощарство, лозарство, животновъдство, бубарство, пчеларство, лов, минно дело, риболов, търговия, градинарство; строителство;
к) познания за човека и природата: четене на следи, метеорология, народна астрономия, ориентация, метрология;
л) празници: празник, покривало за глава, производство на облекло, орнаменти;
м) духовност: разказвач и други такива, певци на традиционна и инструментална вокална музика (индивидуална и групова), етно-етика, танцьори, игрални дейности;
н) други елементи на нематериално културно наследство.

От оркъг Долж в националната листа на „Живите човешки съкровища“ на Румъния е вписан само един елемент в представителната листа на нематериалното културно наследство на човечеството през 2010 година:

Сфера на НКН: „Духовност;“

Кандидатура: „Благородниците на Джурджица“

Институция излъчила кандидатурата : Окръжен център за опазване и популяризиране на традиционната култура Долж;

Носител: индивидуален носител Nicolae Veleanu

ОПАЗВАНЕ НА НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО НА ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН

Съгласно утвърдената в международен план дефиниция, понятието „нематериално културно наследство“ включва в себе си обичаите, формите на представяне и изразяване, знанията и уменията, а така също и свързаните с тях инструменти, предмети артефакти и културни пространства, признати от общностите, групите, а в някои случаи отделните лица като част от тяхното културно наследство. В същото време, то се предава от поколение на поколение, бива пресъздадено постоянно от общностите и групите в зависимост от тяхната обкръжаваща среда, тяхното взаимодействие с природата и тяхната история и формира чувството им за самобитност и приемственост. По този начин то способства за насърчаване на уважението към културното многообразие и творчество на човечеството.

Към това определение, дадено от ЮНЕСКО може да се прибави и още една характеристика, изказана в препоръка на Европейската комисия от 26 април 2010 г., в която е посочено, че нематериалното културно наследство е изключително крехко и изложено на риск. Изхождайки от тези две основни

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregbg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

ВИДИНСКИ ФОНД
ЧИТАЛИЩА

постановки неминуемо се достига и до извода, че един от най-важните моменти е свързан както с идентифицирането на отделните елементи на нематериалното културно наследство, така и с отделните способности на неговото опазване, респективно и препредаване през поколенията.

Процесът на опазване и неговата характеристика, отново бива дефиниран в международен план. Той се възприема като система от прилагането на мерки за осигуряване на жизнена трайност на нематериалното културно наследство, включително неговата идентификация, документиране, изследване, съхраняване, развитие, експлоатация, популяризиране и предаване, предимно чрез формалното и неформалното образование, а така също и възраждане на различните аспекти на това наследство. Нематериалното културно наследство на България е изключително многоаспектно и разнообразно. Опазването на отделните елементи се възприема и като част от съхраняването на националната идентичност на българина, връзката му традиционната култура като важна част от неговото самоосъзнаване. Макар и все по-рядко, но и понастоящем биваме свидетели на множество запазени местни културни феномени, чиито корени се крият далеч назад в годините. В отделни райони на страната до голяма степен те са във вид, който е в най-голяма степен близък до наследения първообраз. До голяма степен, подвластни на множество фактори от съвременното човешко развитие, се забелязва тенденция към това наследената традиционна култура да се възприема по различен начин, от което следват и различни варианти за нейното съхранение и предаване през поколенията.

Ежедневно сме свидетели и на множество случаи, в които традициите често биват променени и до неузнаваемост, като в същото време се налага и представата, че това е традиция поднесена с нови методи и способности на визуализация. По този начин се оказва, че традиционната култура не съществува в своя цялостен първичен вид, а е подложена на процес на осъвременяване. Тук

е нужно да се отбележи, че базирайки се на отделни запазени елементи, ние се стремим да възстановим, с голяма степен на достоверност традиционния облик на старата култура. Използваните способности за това са основно чрез направата на реконструкции и по изследователски път. Всички те обаче се опират до един от най-добрите способности, а именно - традиционното устно препредаване в семейството. Изследователят разглежда традиционната култура през призмата на нейното препредаване първо вътре в семейството, а след това в по-голяма общност, която все още бива запазена и е носител на отделни местни традиции. Всичко това е породено от необходимостта не само за запазване и осигуряване предаването на запазеното към следващите поколения, но и към това то да бъде проследено в период, да бъде изучено в неговата динамика и процес на развитие, адаптиране към новото.

Традиционните институции, които основно поддържат развитието на фолклорната традиция и я препредават през поколенията в региона са

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

училището, читалището и културния дом. В редица училища в различна степен се предават познания по фолклор. В традиционните учебници те биват застъпени в две посоки. От една страна това е учебното съдържание по предметите музика, изобразително изкуство, литература. В тях се дават основни познания свързани с традиционната музика, песен и танц, различен тип шевици, носии, произведения на грънчарството и дърворезбата, живописата, родния език с неговите диалектни форми, литературни произведения с фолклорна тематика и пр. В същото време, в редица училища се изучава и фолклор в специализирани паралелки, където се акцентира върху отделните негови образци.

От своя страна читалищата в България и културните домове в Румъния също активно развиват дейност в посока популяризиране на фолклора. Там, под формата на школи и кръжочни форми се обучават хиляди деца. Те придобиват познания по народни занаяти, танци, песни и усвояват народните инструменти. В тях се намират множество музейни колекции, по-голямата част от които са на основата на етнографски сборки. Функционират и се поддържат също редица краеведски форми на обучение, в които децата се занимават с изучаване миналото на своя роден край, на отделни родове, значими събития от живота на отделните населени места. Тези институции са основни организатори на местни, регионални и национални фолклорни фестивали и конкурси.

В последните години, освен класическите методи за опазване и препредаване на нематериалното културно наследство, на преден план изпъкват и такива, които може да се определят с понятието - иновативни. Всъщност те се налагат от естествения ход на развитие на съвременното човечество. Процесите на глобализация също оставят своя отпечатък върху промяната и нагласата на хората към подобен тип процеси. Не на последно място, използваните различни методи за опазване и препредаване на традицията изискват и сериозно финансиране. Ето защо, нематериалното културно наследство се оказва във фокуса на редица проекти, разработени от местни културно-образователни организации. Посредством финансова подкрепа директно се подпомага създаването и промотирането на отделни културни продукти - фестивали, конкурси и др. Оказва се и индиректна подкрепа, посредством подпомагане на дейности свързани с ремонт и рехабилитация на местната културна и образователна инфраструктура. Фолклорът става част от провеждането на атрактивни уърк-шопове. Разкриват се нови фестивали, възстановяват се стари такива. На много места се изграждат малки етнографски колекции, като част от различен тип туристически обекти (селски къщи като основа за развитие на селския туризъм). Финансова подкрепа на проекти, които се явяват от значение за опазването и съхраняването на нематериалното културно наследство се дава от различен тип финансиращи организации.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

ВИДИНСКИ ФОНД
ЧИТАЛИЩА

ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА НЕМАТЕРИАЛНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

От значение за процеса по опазване на нематериалното културно наследство на се явява и начина за неговото популяризиране и за получаване и предоставяне на информация, както и презентирание/визуализиране на образци на традиционната култура и фолклор.

В днешния информацоонен век въпросът, свързан с възможните източници за информация, изглежда излишен на пръв поглед. Когато обаче той се локализира в сферата на нематериалното културно наследство, то тогава нещата придобиват и друго измерение. За продължителен период от време, съвременният начин на живот в голяма степен доведе известна част от хората да проявят незаинтересованост по отношение на тяхното минало и корени. В последните години обаче, това пренебрежително отношение бе преодоляно. Утвърждава се разбирането, че основата, на която се гради израстването на един народ се базира на неговото културно-историческо наследство, традиция и устойчивостта ѝ във времето. Ето защо информираността за тази традиционна култура, представяща отделния човек/общност/народ през отделните етапи на развитие като неотменна част от заобикалящия го свят, се превръща в съществена част от цялостния процес, свързан с опазването и популяризирането на нематериалното културно наследство.

В рамките на трансграничния регион Видин - Долж начините на информираност за традиционната култура отново може да се определят с използването на два метода - обичаен (класически) и съвременен (иновативен). Сред обичайните, на първо място може да се посочи методът на устно препредаване от човек на човек на форми на нематериално културно наследство - разкази, легенди, песни и пр. Този най-стар и в същото време най-популярен

вариант на информация и препредаване на знанията от едно поколение към друго е най-често срещаният способ сред местната общност. Живите носители на фолклора и традициите се приемат като най- достоверен източник за миналото от дадения регион. Този тип препредаване на традицията започва основно от най-малката обществена единица - семейството, като постепенно се разширява по посока род, общност и т.н. Използват се различен тип способности - вербални и невербални. Всички те по най-лесен и естествен начин се усвояват още от детска възраст, като постепенно се усъвършенстват във времето. Именно в семейството се научават първите приказки, разкази, предания и песни, тук се научават и първите танци, получава се информация за практикуваните обичаи и традиции.

Сред определените като обичайните методи можем да отнесем също така и тези, свързани с използването на традиционните печатни информационни носители. В различен по своя характер, обем и визия печатен формат се публикуват редица материали представящи културното наследство в отделни

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregrog.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

места. Тук присъстват както научни публикации, така и такива, които са с научно-популярен и чисто информационен, презентаторски характер. Посещението на музейните сбирки, срещите с научни работници, конференциите и семинарите, също остават важен класически метод за получаване на информация, както и за обмен на вече получена такава.

Този вид информационен канал се използва основно от музейните работници, които по този начин препредават знанията за съответния регион и население сред различен тип хора. Това се допълва и от участието на изследователи в научни форуми - конференции, семинари, дискусии, които са съставна и неотменима част от процеса по изследване и съхраняване на нематериалното културно наследство. Чрез тях се получава обмен на различни гледни точки по проблематиката, споделянето на добри модели и практики в областта на опазването и съхраняването на културните артефакти. За голяма част от една друга категория хора, ангажирани в процесите по опазване и популяризиране на нематериалното културно наследство, важен източник за информация е присъствието, организирането и участието във фолклорни събори, конкурси, фестивали, прегледи и друг тип подобни публични прояви. По време на тези форуми се получава както обмяна на опит, така и размяна на информация за виждания по въвеждането на различни презентационни типови практики за представяне на фолклорното наследство. Този метод широко се използва предвид обстоятелството, че практиката да се провеждат културни празници по повод определени събития е наложена и утвърдена с годините в региона. В същото време, тези празници за местната общност са и място за изява на съществуващите фолклорни състави, групи и изпълнители. По този начин те разпространяват фолклорните образци сред широк кръг хора. Излизането извън рамките на съответното населено място допринася по своеобразен начин за обмен не само на опит, но и на традицията и обичаите сред представителите на различните местни общности.

Постепенно, посочените по-горе обичайни методи все повече започват да отстъпват на съвременните форми за информираност. Използването на изработени аудио-визуалните материали се превръщат вече в основен и често пъти и единствен източник на информация. Навлизането на новите технологии и масмедии в ежедневието пряко оказва своето влияние и върху формирането на нов тип комуникационни канали между носителите на фолклорната традиция и наследство. Ето защо използването на информационните носители и свързаните с тях нови технологии способстват за бързото разпространение на информация в голям ареал. От своя страна, глобалната мрежа - ИНТЕРНЕТ, създава възможност за пренос на информация за секунди във всяка една точка на земното кълбо. Това се превръща в най- използван метод за получаване на данни за интересуващата ни проблематика.

Използването на он-лайн базирани източници става част от ежедневието не само на обикновения гражданин, но и на голям кръг изследователи. В потвърждение на тази теза е появата на многобройни уеб портали и информационни интернет

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

сайтове. В най-общ порядък те могат да се определят по следния начин:

- носещи информация за провеждането на определени събития, в които се презентират и популяризират отделни културни прояви в сферата на фолклора;
- официални интернет сайтове на научни и административни институции, даващи информация за нематериалното културно наследство, от гледна точка на неговото изследване и позициониране в цялостния обществен живот;
- специализирани уеб ресурсни банки с документи, предоставящи специализирана методическа информация, разяснения и основни документи по въпросите на нематериалното културно наследство от различно естество.

Класическите способи за информация и споделянето ѝ в съвременния информационен и глобализиращ се свят се превръщат в недостатъчно средство за постигане на ефективна публичност и визуализация сред най- широк кръг от хора. В един сравнително продължителен период от време, основен модел си остава използването на фотографската технология. Запечатването на фото, а в последствие на кино и видеолента, на отделни елементи на нематериалното културно наследство представлява важен източник на информация. Създаването на илюстрирани албуми и други печатни презентационни материали и до днес е широко практикуван класически способ, който се използва за информиране и популяризиране. Навлизането на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) и превръщането им в един от основните градивни елементи на живота в съвременното общество е процес, който особено силно се забелязва в последните десет години. Той се утвърждава за изключително кратък период от време и е белязан с много бързи темпове на развитие. Отчитайки този факт, ЮНЕСКО препоръчва насърчаване използването на новите високи технологии, с цел разширяване на възможностите за информираност, популяризиране и разпространение на познанието за отделните елементи на общочовешкото културно наследство като цяло. Повишаването на осведомеността на хората за тяхната същност и значение се явява важен момент от цялостната концепция за защита и закрила на отделните елементи на нематериалното културно наследство. В същото време, етапите на получаване и разпространение на информацията логично биват следвани от реализираща се широка популяризация. През последното десетилетие електронните масмедии придобиват нов смисъл, посредством използването им като своеобразен инструмент за защита на културното наследство. Това кара ЮНЕСКО в оперативните си насоки да обърне съществено внимание на факта, че е необходимо не само да се постигне разпространение на различни по своя характер, обхват и съдържание презентационни материали, но и да се следи за тяхното атрактивно, точно и по разбираем начин поднасяне пред широката аудитория. По този начин, обществеността следва да бъде запозната с целите и значението на отделните елементи на нематериално културно наследство както в различните региони, така и в света като цяло. Това налага необходимостта от използването на разнообразен тип информационно-комуникационни канали - всички видове иновативни електронни медии и най-вече Интернет. Приема се,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

че това е пътят, който ще осигури по-добра видимост на нематериалното културно наследство и осъзнаване на значението му на местно, национално и международно ниво. В същото време, при използването на технологиите за реализирането на последователни презентационни кампании е необходимо да бъде отчетено обстоятелството, че те са насочени не само към широката общественост, но също така и към по-малки целеви групи, които по този начин следва да повишат своята осведоменост за ролята на традиционната култура за насърчаване на социалното сближаване, устойчивото развитие и предотвратяването на конфликти. Ето защо е нужно към всяка една кампания и подбора на методите, които ще се прилагат в нея да се държи сметка за всеки един взаимосвързан детайл.

Отчитайки променящата се нужда от информираност, съчетано с развитието на ИТК, в последните десет години се забелязва подчертан бум по отношение използването им за създаването на най-разнообразни форми на представяне на нематериалното културно наследство пред широката общественост. Традиционният за мултимедиите метод - на телевизионните програми, бива доразвит и придобива нов обхват и съдържание. Освен отделни предавания интерес предизвиква създаването на многобройни документални и научно-популярни филми. Нарастването на техния брой, както и интересът към тях логично довежда до създаването и на самостоятелни телевизионни канали, които представят различни аспекти на културното наследство и го презентират като основа за развитие на културно-исторически и познавателен тип туризъм.

В днешния ден неотменна част от този процес се явява и изключително широкото присъствие на Интернет технологията. Създаването на специализирани уеб сайтове става най-използваемия мултимедиен канал за информираност и популяризация. Възможността, която предоставя глобалната мрежа, довежда до насочване на усилията към създаването на уеб базирани бази с данни, насочени към широк по своя обхват и интерес кръг от потребители. В интернет пространството се публикуват както разяснителни и обучителни, така и съпътстващи ги презентационни и визуализиращи съдържанието им материали.

В последните години особена популярност придобива и използването на различен тип социални мрежи, които се разглеждат като възможност за бърза комуникация и обмен на данни от различен характер. Този тип комуникационен канал се развива изключително бързо и способства най-вече за осъществяване на пряк диалог между хора от различни точки на света в общ за групата комуникатори реален момент. Този тип интернет способ се явява като своеобразен съвременен тип модел на общуване, практикуван и припознат като ефективен и същевременно атрактивен по своята същност метод от различни възрастови групи и общности. Те го приемат като алтернативен източник за информация и комуникация, който се използва от огромен кръг хора и е неотменна част от тяхното ежедневие. Създаването на отделни, макар и виртуални, общности се явява нов елемент в цялостния процес по общуване,

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

споделяне на мнения и препредаване на културната идентичност между различни хора, без да се създава ограничение във времето и пространството.

SWOT анализ на нематериалното наследство, като част от културния сектор на трансграничния регион Видин- Долж

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> – Широко развита читалищна мрежа за Област Видин и мрежа от Културни домове за окръг Долж с важна роля в културния живот в трансграничния регион, особено в опазването, развитието и популяризирането на нематериалното културно наследство – Богато културно-историческо наследство и традиции във всички сфери на нематериалното културно наследство; – Признато високо майсторство на носителите на нематериалното културно наследство; – Юридическа и финансова самостоятелност на голяма част от основните културни институти; – Наличие на обществено доверие към сектора; – Наличие на училища по изкуствата и други профилирани образователни структури; – Наличие на университет, развиващ специалности в областта на европеистиката, дизайна и новите технологии; – Наличие на добре развити взаимоотношения в трансграничния регион Видин- Долж. – Наличие на ресурс за изпълнение на проекти по оперативните програми на 	<ul style="list-style-type: none"> – Ниски нива на публичните средства за опазване, развитие и популяризиране на нематериалното културно наследство в трансграничния регион Видин - Долж; – Липса на механизъм и система за поощряване на носителите на нематериално културно наследство; – Недостатъчен обем от средства за стимулиране на творчески проекти; – Нисък социален статус на работещите в сектора; – Недостатъчно развити КТИ и неправителствен сектор; – Липса на регламентирана система за наблюдение и оценка на качеството на културния сектор, финансиран от общинския бюджет; – Незавършен процес на децентрализация на културните дейности; – Липса на развита система на ПЧП в областта на културата; – Доминация на организациите от публичния сектор в културната инфраструктура и несъразмерно развитие на сектора като цяло; – Липса на политики и инструменти за подкрепа и развитие на нематериалното културно наследство,

<p>ЕС за стимулиране творческия потенциал на културните организации.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Организиране и провеждане на фолклорни събори с цел популяризиране на нематериалното културно наследство 	<p>не само на местно и регионално нива, но и на национално;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Липса на подходящи туристически продукти, свързани с алтернативен туризъм - фестивален, конферентен и др. – Отсъствие на адекватна нормативна база: закони, правилници, наредби
<p style="text-align: center;">ВЪЗМОЖНОСТИ</p>	<p style="text-align: center;">ЗАПЛАХИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Активен достъп до оперативните програми на ЕС; – Възможности за финансиране на културни дейности и организации по структурните фондове на ЕС; – Разработване на система от публични фондове за стимулиране на опазването, развитието и популяризирането на нематериалното културно наследство – Разширяване формата на традиционните културни дейности и въвеждане на алтернативни и иновативни културни практики; – Развитие на културен и фестивален туризъм; създаване на културен продукт на основата на нематериалното културно наследство като част от туристическото предлагане; – Ускорено развитие на културното предприемачество и творческите и културни индустрии; – Развитие на сътрудничеството в рамките на трансграничния регион Видин - Долж и ускорено развитие на дестинацията Видин - Крайова; – Развитие на устойчиви европейски проекти и продукти в рамките на 	<ul style="list-style-type: none"> – Висока миграция и обезлюдяване на региона, което застрашава трансмисията на нематериалното културно наследство. – Ограничени възможности за финансиране на културни проекти и в частност на изпълнителските изкуства по международни проекти и програми; – Влияние на глобализацията върху опазването и развитието на нематериалното културно наследство; – Ниско ниво на инвестициите в сектора; – Отсъствие на достатъчно категоричен интерес от страна на бизнеса за подкрепа на културния сектор. – Липса на инициативи и практики за стимулиране на културния сектор, в т.ч. културното предприемачество и развитието на културните и творчески индустрии.

Дунавската стратегия.

Стратегическа част

Визия: Утвърждаване на трансграничния регион Видин - Долж, като регион, съхранил своето нематериално културно наследство и осигурил неговата трансмисия, регион на традицията, модерността и европейската перспектива, реализирал потенциала си на привлекателна туристическа дестинация.

Главни стратегически цели

Стратегическа цел 1: Да отключи потенциала на нематериалното културно наследство като ресурс за дългосрочно и устойчиво развитие на местната общност и региона.

Стратегическа цел 2: Да подобри качеството на живот, да стимулира изграждане на лично самочувствие и чувство на идентичност и принадлежност към цивилизационното пространство на обединена Европа.

Настоящият стратегически документ се основава на базисните принципи, върху които се осъществяват политиките на сближаване на ЕС:

- Принцип на партньорство - дейността на участниците в инициативата подпомага културните политики в региона. Те следва да бъдат резултат от тясно сътрудничество и постоянни консултации, като по този начин се оказва влияние върху планирането на регионално и местно ниво.
- Принцип на координация - участниците предприемат съвместни инициативи за общи проекти, използвайки съществуващите възможности.
- Принцип на допълняемост - необходимо е да се търси финансиране за изпълнение на целите и мерките от различни източници на европейско, национално, регионално и местно ниво.
- Принцип на диалогичност и прозрачност - споделяне на успешни практики и широко споделена информираност.
- Принцип на ефективност и ефикасност - създаване на обща система за наблюдение и оценка на качеството на дейностите.

Основни приоритети

ПРИОРИТЕТ 1: Нематериалното културно наследство като ресурс за интегрирано развитие

Формулирането на този приоритет се основава на разбирането, че в нематериалното културно наследство, като част от културния сегмент на трансграничния регион, има значителен потенциал за създаване на икономически растеж и трудова заетост, от една страна, и формиране на културна идентичност, сплотеност на общностите и високо качество на живот от друга.

В контекста на съвременните схващания за културата като фактор за устойчив социално-икономически растеж ангажиментът на всички заинтересовани страни за формиране на политики за подкрепа и стимулиране на културния сектор придобиват жизнено важно значение за развитието на регионите.

Поради тези причини е нужно европейската концепция да бъде и взета под внимание при разработването на публичните политики за подкрепа и устойчивост на всички равнища. При все по-силната ориентация на европейските региони към икономика, базирана на знанието, творчеството и иновациите са ключ към повишаване конкурентноспособността на регионите и развитие на нова предприемаческа култура.

Наложително е изграждането на координирана система от интервенции, насочена към създаване на толерантна и адекватна на нуждите за съхраняване, развитие и популяризиране на нематериалното културно наследство.

Специфична цел 1.1. Институционална устойчивост и развитие на човешкия ресурс, свързан с опазването, развитието и популяризирането на нематериалното - културно наследство.

Повишаването на управленския капацитет на организациите в сектора на културата, които основно си взаимодействат с носителите на нематериалното културно наследство, както и въвеждането на гъвкави правни, организационни и финансови механизми за тяхното автономно развитие, следва да бъде водеща политика във взаимодействието на публичните власти с културните организации.

Прилагането на практики, насърчаващи въвеждането на ефективен мениджмънт на културните организации и водещи до високо качество, социална и икономическа ефективност и конкурентоспособност на културния продукт, основан на нематериалното културно наследство е също от първостепенна важност за отключване на съществуващия потенциал и разширяване на преките социални и икономически ползи.

Като имаме предвид, че културната инфраструктура в трансграничния регион в настоящия момент е като цяло доминирана от културните организации в публичния сектор, където са насочени основно публичните средства за култура, считаме за сериозна част от интервенциите да бъдат насочени приоритетно към **развитието на третичния сектор и сектора на частните предприемачи**. Важен инструмент в този процес е ускореното прилагане на **публично-частното партньорство** чрез проектното финансиране, възлагане на публични услуги и други гъвкави форми на взаимодействие.

Устойчивото развитие на културните организации в съществена степен зависи от подготовката и **квалификацията на човешкия ресурс**, въпрос, който следва да се решава методично, в тясна връзка с учебните заведения и чрез програми за продължаващо обучение. В този контекст привличането, изграждането и подготовката на високо мотивирани млади професионалисти и мениджъри е от ключово значение. От друга страна страна съхраняването и популяризирането на нематериалното културно наследство зависи основно от неговите носители. Те трябва да бъдат мотивирани и стимулирани да осигурят неговата трансмисия, което е изключително сложен процес, изискващ наличието на обединяването на усилията на всички нива.

Мярка 1.1.1. Повишаване квалификацията на работещите в сектора

Проекти:

1) Създаване на система за постоянна квалификация „Учене през целия живот” за работещите в културния сектор

Мярка 1.1.2. Повишаване мотивацията на носителите на нематериално културно наследство за неговата трансмисия

Проекти:

- 1) Разработване на адекватни системи за стимулиране на носителите на нематериалното културно наследство;
- 2) Разширяване потенциала на народните читалища и културните домове, за съхраняване и популяризиране на нематериалното културно наследство;
- 3) Целева подкрепа за развитие на иновативни форми на взаимодействие на носителите на нематериалното културно наследство с младите хора и децата.

Мярка 1.1.3. Повишаване дела на проектното финансиране

Проекти:

- 1) Широко партньорство между публичния, гражданския и частния сектор за достъп и финансиране от фондовете на ЕС;
- 2) Създаване на местни програми „Културно наследство” за финансиране на проекти в областта на нематериалното културно наследство.

Мярка 1.1.4. Подобряване на условията за развитие на културното предприемачество и третия сектор.

Проекти:

- 1) Изследване потенциала и картографиране на нематериалното културно наследство на територията на трансграничния регион;
- 2) Изграждане на инкубатори/лаборатории за трансмисия на нематериалното културно наследство и използването му като ресурс;
- 3) Изготвяне на програма за подкрепа и развитие на третия сектор в областта на културата, в частност и в областта на нематериалното културно наследство;

Специфична цел 1.2. Валоризация на нематериалното културно наследство и развитие на интегриран туристически продукт

Прилагането на европейските концепции, свързани с културно-историческото наследство, неговото опазване и валоризация могат да доведат до действителна трансформация на модела и превръщането на **културното наследство от обект на опазване в инструмент за развитие**. Съхранено и социализирано по съвременен начин, то е предпоставка за развитие на туризъм със силен икономически ефект и устойчивост. Като мярка за културна идентичност, традиционното културно наследство следва да бъде развивано като жива система от местни фолклорни практики, специално обгрижвани, осигуряващи приемственост и експонирани по начин, който да създаде нов и атрактивен по своята уникална природа културен продукт, ориентиран успешно и към пазара на туристическото потребление. В това отношение транграничният регион Видин - Долж разполагат с богат ресурс и възможности за повишаване на туристическия интерес.

Мярка 1.2.1. Развитие на нематериалното културно наследство като ресурс за създаване на уникален туристически продукт.

Проекти:

- 1) Стимулиране на изследванията, форумите и интерактивното представяне на нематериалното културно наследство на региона;
- 2) Повишаване капацитета и разширяване географската карта на участниците във фестивалите за традиционна култура и фолклор на територията на региона;
- 3) Създаване на нови форми за изява на носителите на нематериалното културно наследство в региона.

Специфична цел 1.2. Ефективно маркетинизиране на културния продукт

Формулираната цел е свързана със създаване на стандарти на постоянен механизъм за наблюдение и оценка на качеството, който да предостави необходимата база на местните културни политики за аргументирани и експертно насочени решения.

Важна задача в този контекст е изграждането на среда за **създаване на интегриран продукт**, основан на културното, културно-историческото и природно многообразие на региона и ориентиран към нуждите на туристическия пазар и туристическото потребление, като условие за повишаване интереса и привлекателността на региона и като стимул за повишаване на трудовата заетост.

Съществен ефект за повишаване интереса към региона като привлекателна културна дестинация може да бъде постигнат чрез **системни маркетингови интервенции по линията Видин - Крайова**, както и по ключовата за региона ос на страните от крайдунавския регион.

Мярка 1.2.1. Създаване на система за наблюдение и оценка на качеството

Проекти:

- 1) Създаване на стандарти за комплексна оценка на културните дейности и оператори;
- 2) Организиране на постоянно действаща система за наблюдение на сектора;
- 3) Разработване на годишен доклад за състоянието на нематериалното културно наследство в двете области;

Мярка 1.2.2. Промоция и реклама на културния продукт

Проекти:

- 1) Разработване на програма за реклама и промоция на трансгранични културни продукти, основани на нематериалното културно наследство;
- 3) Създаване на медийни продукти за реклама и промоция на културния продукт, в т.ч. и за нуждите на туристическата индустрия и организиране на периодични национални и международни рекламни кампании;
- 4) Изграждане на система за взаимодействие на сектора с туроператорските фирми;
- 5) Целенасочени действия от страна на публичните власти за популяризиране възможностите и конкурентните предимства на местните икономически субекти в областта на културното производство с цел привличане на инвестиционен интерес.

Специфична цел 1.3. Изграждане на междусекторни партньорства и мрежи

Важен дял в рамките на формулирания приоритет заемат действията, свързани с изграждане на широки междусекторни партньорства и мрежи, в т.ч. и конкретни действия, насочени към **изграждане на клъстерни формации между отделните културни, икономически и образователни субекти**, целящи повишаване конкурентноспособността и привлекателността на града и региона. Тази цел разглежда изграждането на **междусекторните партньорства и клъстерния подход, основан на ресурсите в областта на културата**, като ключов инструмент за социално-икономически растеж. Културните системи функционират по дефиниция свързано с икономиката, науката, образованието, технологиите, медиите, рекламата, дизайна и редица други сфери на обществения живот. В този смисъл практическото развитие на междусекторни инициативи и клъстерни формации повишава реално капацитета на организациите, води до по-ефективно използване на наличните ресурси и като цяло отключва потенциала на сектора. Концепцията за **комплексното, мрежово развитие** на културния процес е напълно адекватна на новите структурни подходи в изграждането на **гарантираща устойчивото развитие социално-икономическа среда**.

Ролята и участието на местните власти като реален и основен партньор в този процес е от особена важност, поради необходимостта от създаване на добър инвестиционен климат и прилагането на целеви интервенции за насърчаване на МСП в сектора.

Мярка 1.3.1. Създаване на условия за развитие на публично-частните партньорства

Проекти:

- 1) Разработване на програма за действие и формулиране на приоритетни области и проекти в сектора на културата за реализация чрез публично-частни партньорства;
- 2) Взаимодействие между публичния и частния сектор чрез реализация на съвместни проекти за осигуряване на публични кампании за развитието и трансмисията на нематериалното културно наследство.

Специфична цел 2.1. Стимулиране на гражданското участие

Специален фокус настоящият приоритет поставя върху взаимодействието и диалога с младите хора и изграждане на цялостна визия, свързана с общата мотивация на младия човек за развитие, основано на познанието за нематериалното културно наследство, творчеството, иновациите и пълноценната социална реализация. Ключов и приоритетен в този контекст е въпросът за съвместната и споделена отговорност между секторите на образованието и културата, както и устойчивото партньорство между тях.

Интензивното развитие на доброволческия ресурс в обслужването на културните дейности и създаването на свързани с културните организации общности и структури е също част от социалния аспект на културната децентрализация. Освен неправителствения сектор и специализираните структури в областта на изкуствата, със значителни възможности в това отношение разполагат читалищата и културните домове, функциониращи на територията на региона. При добро взаимодействие с местните власти и неправителствения сектор те биха могли да се превърнат в реален партньор за решаване на редица важни за местните общности социални проблеми чрез предоставяне на специфични услуги и продукти.

Мярка 2.1.1. Разширяване социалната база на културния сектор

Проекти:

- 1) Изграждане на мрежи за сътрудничество между културните оператори и организациите от социалния сектор;
- 2) Насърчаване на любителското творчество и добрите практики на взаимодействие между културните организации, хората на изкуството и непрофесионалните творчески формации;
- 3) Стимулиране на проекти, предвиждащи създаване на специализирани културни продукти за приобщаване на хора в неравностойно положение и маргинализирани социални групи;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

ВИДИНСКИ ФОНД
ЧИТАЛИЩА

- 4) Повишаване капацитета на читалищата и културните домове, като центрове за приобщаване и мотивиране на гражданите за опазване на традиционното нематериално културно наследство;
- 6) Изграждане на граждански структури за подкрепа на културните организации от публичния сектор;
- 7) Създаване на условия за развитие на доброволчески инициативи и кампании с фокус върху нематериалното културно наследство.

Мярка 2.1.2. Стимулиране на младите хора и младежките организации като пряк участник в процеса на съхраняване и развитие на нематериалното културно наследство.

Проекти:

- 1) Изграждане на мрежи и общи пространства за сътрудничество между културните оператори и образователните институции;
- 2) Изграждане на Младежки центърове за култура и дебат;
- 3) Създаване на интернет базирани платформи за култура и образование;
- 4) Интензивно използване на съвременните социални мрежи и медийни канали - фейсбук, твитър, електронните медии и др. за комуникация и ангажиране на младите хора в процеса на съхраняване и развитие на нематериалното културно наследство.
- 5) Активно взаимодействие с младежките организации и форуми, в т.ч. организиране на изследвания, анализи и дебати по значими и важни за творческото израстване на младите хора въпроси;
- 6) Насърчаване на всички форми на творческо участие и занимания с изкуство, култура, медии и иновации, развивани от образователните институции и общинските центрове за култура и изкуство, осмислящи свободното време на децата и младежите.

Специфична цел 2.2. Хармонично развитие на културната среда

Изграждането на широка социална платформа налага и изграждането на **проактивно поведение** от страна на културните оператори. Особено внимание в тази връзка следва да се отдели на културните различия, на проблемите, които културните мениджъри трябва да разрешават, за да могат да прилагат успешно конкурентни стратегии в социокултурна среда, характеризираща се с бързи и динамични промени.

Целта е културният сектор да настрои своите политики към създаване на условия за промяна на парадигмите, намаляване на културната поляризация и **постигане на екологично равновесна културна среда**, толерантна към културните различия, плуралистично отворена, развиваща културното многообразие и опазваща културните ценности и достижения. Постигането на

PRIMARIA
COMUNEI CETATE

www.interregrobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

равновесие в развитието на културния процес осигурява устойчивост с дългосрочен ефект.

Мярка 2.2.1. Проактивна социална политика

Проекти:

- 1) Инициране на събития и инициативи, основани на широкото участие на гражданите;
- 2) Обучение на културните мениджъри в областта на съвременните социокултурни практики;
- 3) Създаване на програма за подкрепа и прилагане на нови социални практики свързани с трансмисията на нематериалното културно наследство, насочени към малцинствените социални групи.

Мярка 2.2.2. Стимулиране на културно многообразие

Проекти:

- 1) Стимулиране и подкрепа на културните различия и форми на културно изразяване;
- 2) Изграждане на пакет от съвместни инициативи и проекти между културните организации и социалните институции за практическо осъществяване на идеята за устойчива и толерантна към различията в културна среда.

ПРИОРИТЕТ 3. Европейското измерение

Този приоритет поставя на фокус европейското измерение като водещ принцип за развитието на културния процес. Европейският контекст в историческото развитие на транграничния регион Видин - Долж, както и широкият формат на европейското сътрудничество, което градът поддържа във всички сектори на обществения живот през последните години, са естествена основа за разширяване и устойчиво развитие на този особено важен приоритет от Стратегическия план.

Настоящият приоритет експлоатира широко **Европейската концепция за развитието на Дунавския регион**, възприемана като фактор за социално-икономическо, устройствено и културно развитие на България. В процеса на сближаване и свързаност между страните от Дунавския басейн транграничния регион Видин - Долж играе съществена роля като най-големия икономически, културен и образователен център по българското поречие на реката.

Специфична цел 3.1. Европейска свързаност и межкултурен диалог

Изграждането на **устойчиви партньорства и мрежи за сътрудничество** в регионален, национален и международен формат има определящо значение за популяризирането на нематериалното културно наследство в транграничния регион Видин - Долж.

Мярка 3.1.1. Изграждане на европейски партньорства и мрежи.

Проекти:

- 1) Изграждане на европейски партньорства и мрежи за устойчиво сътрудничество и работа по международни проекти между културните организации от региона и европейски културни оператори и структури;
- 2) Повишаване качеството и интензивността на сътрудничеството и партньорските мрежи в рамките на транграничния регион Видин - Долж;
- 3) Изграждане на профилирани партньорства в областта на културното наследство и туризма.

Мярка 3.1.2. Свързаност на европейските култури

Проекти:

- 1) Изграждане на постоянен международен форум за изследване и дебат в областта на межкултурния диалог и общото европейско културно наследство в сътрудничество със страните от Дунавския регион;
- 2) Стимулиране на практики за взаимодействие и партньорство на млади хора, младежки организации и образователни институции от различни европейски страни;
- 3) Стимулиране на практики за межкултурен обмен на организации и хора на основата на нематериалното културно наследство.

Мярка 3.1.3. Трансгранично сътрудничество

Проекти:

- 1) Развитие на интеркултурни практики транграничния регион Видин - Долж
- 2) Изграждане на регионална платформа за култура в транграничния регион Видин - Долж;
- 3) Маркетинизиране на възможните дестинации с оглед стимулиране на културния и икономически интерес от двете страни на реката.

Отговорности, мониторинг и оценка на напредъка

Организацията по изпълнението следва да включва всички заинтересовани страни в процеса на опазване, развитие и популяризиране на нематериалното културно наследство, като се основава на следните принципи:

- 1) координирани подходи в планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, наблюдението и оценката на дейностите;
- 2) публичност, партньорство, прозрачност на действията на всички нива и всички етапи от подготовката;
- 3) концентрация на ресурсите;

4) съгласуваност с европейските, национални и регионални програми, структурни политики и концепции за регионално развитие.

По отношение мониторингът е напредъка могат да бъдат използвани следните индикатори:

- Брой приети стратегически документи (общински и регионални стратегии, планове и програми за развитието на нематериалното културно наследство и културния туризъм).
- Увеличение на средствата за култура в бюджета на кметствата, общините и окръзите.
- Изградени трайни мрежи на партньорство в трансграничния регион, насочени към съхраняване, развитие и популяризиране на нематериалното културно наследство.
- Създадени общи културни продукти с участието на културни оператори от трансграничния регион.
- Брой на културните оператори, имащи роля в процеса на съхраняване, развитие и популяризиране на нематериалното културно наследство и превръщането му в туристически ресурс
- Създадени местни, регионални, национални и международни мрежи.
- Реализирани проекти, свързани с европейски измерения, представящи нови и непознати особености на нематериалното културно наследство

Икономически ползи

1. Нови работни места
2. Брой туристи
3. Брой нощувки
5. Средно изразходени средства в региона на един турист

Публичност и реклама

1. Брой нови културно-туристически продукти.
2. Брой на специфични туристически пакети, свързани с нематериално културно наследство.
3. Брой публикации в националните печатни и електронни издания.
4. Брой публикации в международните печатни и електронни издания.

Заклучение

Нематериалното културно наследство е важен фактор за запазване на специфичността, ролята и авторитета на всяка култура в настоящия момент на глобална промяна в културните отношения и модели. То ще е основен критерий при разработване на национални стратегии за опазване и популяризиране на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

ВИДИНСКИ ФОНД
ЧИТАЛИЩА

традиционните ценности в идните десетилетия и векове. Необходимо е отговорно предлагане и прилагане на политики и мерки, насочени към осигуряване жизнеспособността на нематериалното културно наследство, включително чрез идентифициране, документиране, изследване, съхранение, защита популяризиране, укрепване, предаване между поколенията и вдъхване на нов живот на различни аспекти от това наследство, както на територията на България и Румъния, така и в международен контекст.

Нематериалното наследство заема важно място в живота на човешките общности. Различните му елементи са средство за поддържане на културната идентичност и единството на тези общности, като наред с това са ресурс за съзидание, просвета и икономически растеж. И този ресурс следва да бъде съхранен и използван устойчиво. Отговорността за това е на всички!

**PRIMARIA
COMUNEI CETATE**

www.interregobg.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.